

Witteveen+Bos
Louis Armstrongweg 6
Postbus 10095
1301 AB Almere
036 548 29 00
www.witteveenbos.nl

onderwerp quickscan Archeologie Torenvlietstraat 2, Valkenburg
project alternatieve bestemming tankstation Jongeneel
opdrachtgever gemeente Katwijk
projectcode VAL5-57
referentie VAL5-57/14-013.214
opgemaakt door J.A. Zoete MSc
goedgekeurd door drs. M.J. Schilt
status definitief 02
datum opmaak 2 juli 2014
bijlagen -

paraaf

aan gemeente Katwijk J.J. Jonker
kopie Witteveen+Bos ir. D.J. Biron

1. INLEIDING

De gemeente Katwijk overweegt het perceel aan de Torenvlietslaan 2 te bestemmen als LPG-tankstation. Zij wil het huidige tankstation aan de Voorschoterweg 15 een alternatieve locatie bieden. Voordat zij de vergunningsprocedure voor deze nieuwe bestemming in gang zet, wil de gemeente inzicht in de archeologische waarde van de nieuwe locatie. Deze quickscan archeologie geeft inzicht in de wet- en regelgeving en bestaande onderzoek betreffende archeologisch onderzoek op de locatie.

De bestaande locatie ligt aan de Voorschoterweg 15 te Valkenburg (Zuid-Holland). De alternatieve locatie bevindt zich aan de Torenvlietslaan 2, circa 400 m vanaf de bestaande locatie (zie afbeelding 1.1). Voor het omgaan met een nieuwe bestemming, in dit geval een tankstation, geldt het gemeentelijk archeologisch beleid van de gemeente Katwijk¹. In deze notitie is het beleid met betrekking tot de archeologische waarde toegelicht en wordt beschreven welke stappen hieruit volgen voordat de locatie gebruikt kan worden als tankstation.

¹ Beleidsnota Archeologie voor de gemeente Katwijk, 'Nieuwe Aandacht voor Oude Zaken', gemeente Katwijk, vastgesteld 20 december 2007.

Afbeelding 1.1. Luchtfoto van de locaties (rood=alternatief, blauw=bestaand)

2. WET- EN REGELGEVING

Rijksbeleid Archeologie

Monumentenwet (Rijk, 1988, gewijzigd 2007)

Het Verdrag van Malta werd in 1992 ondertekend door de lidstaten van de Raad van Europa, waaronder Nederland. Dit verdrag beoogt cultureel erfgoed dat zich in de bodem bevindt, beter te beschermen. Het verdrag werd in 1998 geratificeerd en werd vertaald in 4 principes die opgenomen zijn in de 'Monumentenwet 1988'¹:

1. in ruimtelijke ordeningsprocessen moet tijdig rekening gehouden worden met de mogelijkheid of aanwezigheid van archeologische waarden, zodat er binnen het proces ruimte is voor archeologievriendelijke alternatieven. Zo wordt voorgesteld om steeds vooraf onderzoek te laten doen naar de mogelijke aanwezigheid van archeologische waarden om het cultureel erfgoed in de bodem beter te beschermen en om onzekerheden tijdens ruimtelijke plannen te beperken;
2. streven naar behoud in-situ van archeologische waarden (behouden van waarden in de bodem). De bodem is de beste garantie voor een goede conservering van archeologische resten;
3. de verstoorder betaalt voor het doen van opgravingen en het documenteren van archeologische waarde, wanneer behoud in-situ niet mogelijk is;
4. communicatie met het publiek en benutting van het archeologisch erfgoed.

¹ Gewijzigde Monumentenwet 1988, per 1 september 2007 in werking getreden (in het kader van de Wet op de archeologische monumentenzorg), laatst gewijzigd: 4 juli 2013.

De wet regelt de omgang met archeologische rijksmonumenten. Er liggen geen rijksbeschermde archeologische monumenten in het plangebied.

Besluit ruimtelijke ordening (Rijk, 2012)

Inventariseren en analyseren van archeologische en cultuurhistorische waarden is verplicht voor bestemmingsplannen.

Provinciaal archeologiebeleid

In de cultuurhistorische kaart van Zuid-Holland¹ is opgenomen welke gebieden een hoge archeologische waarde hebben. Uit de cultuurhistorische kaart van Zuid-Holland blijkt dat het plangebied van de alternatieve locatie binnen een gebied met een hoge archeologische waarde valt.

Afbeelding 2.1. Alternatieve locatie van het tankstation (blauwe kader) en archeologische waarde uit de cultuurhistorische kaart (geel=hoog, rood=zeer hoog(beschermd))

Op de alternatieve locatie is de zogenaamde 'Limes verordening' van toepassing. Dit is een regeling voor de Romeinse Limes, die is opgenomen in de structuurvisie en de bijbehorende Verordening Ruimte van de provincie Zuid-Holland².

Gemeentelijk archeologiebeleid

Omdat de gemeente Katwijk beschikt over eigen archeologisch beleid, is dit beleid leidend voor het archeologisch onderzoek³. Het gemeentelijke beleid bevat een onderzoeksprotocol dat gevolgd dient te worden bij het uitvoeren van archeologisch onderzoek. Medio 2014 volgt nieuw regionaal archeologiebeleid waar de gemeente zich ook aan verbindt.

3. OMSCHRIJVING ARCHEOLOGISCHE WAARDEN

De alternatieve locatie ligt in een archeologisch waardevol gebied genaamd Tjalmastrook Noord. Het archeologisch waardevolle gebied omvat circa 4 ha, waarbij sporen van bewoning gevonden zijn die gedateerd zijn uit de vroege middeleeuwen. De sporen zijn niet zichtbaar aan de oppervlakte.

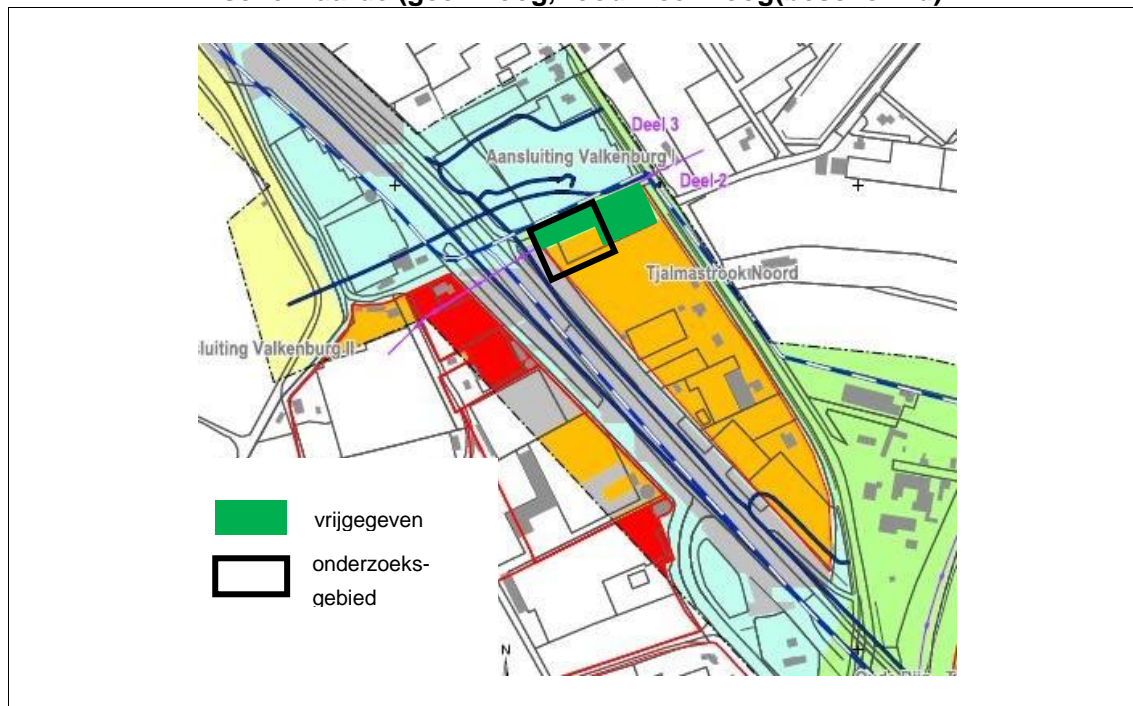
¹ Cultuurhistorische kaart Zuid-Holland, online beschikbaar op: http://www.zuid-holland.nl/c_e_provincie/c_e_over_de_provincie_feiten_en_cijfers/chs.htm.

² Verordening Ruimte artikel 19 Limes, bijbehorend bij structuurvisie Zuid-Holland, geconsolideerd 12 maart 2014.

³ Beleidsnota Archeologie voor de gemeente Katwijk, 'Nieuwe Aandacht voor Oude Zaken', gemeente Katwijk, vastgesteld 20 december 2007.

Hoewel uit de cultuurhistorische kaart van de provincie Zuid-Holland¹ opgenomen is dat de gehele Tjalmastrook Noord (monumentnummer 3072) een archeologische hoge waarde kent, is in recent onderzoek ten behoeve van het inpassingsplan van de Rijnlandroute² een deel van het gebied vrijgegeven van verder archeologisch onderzoek. Het betreft in afbeelding 3.1 het groene gebied dat ten noorden aansluit op het archeologische waardevolle gebied Tjalmastrook Noord. De alternatieve locatie valt daardoor, in tegenstelling tot de opgenomen waarde in de cultuurhistorische kaart, maar deels binnen archeologisch waardevol gebied³. In het vrijgegeven gebied hoeft geen nader onderzoek plaats te vinden.

Afbeelding 3.1. Alternatieve locatie van het tankstation (zwarte kader) en archeologische waarde (geel=hoog, rood=zeer hoog(beschermd))

Voor het deel van de locatie dat aangeduid is met de term Archeologisch Waardevol Gebied (oranje in afbeelding 3.1) geldt binnen het gemeentelijk beleid geen vrijstellingsnorm voor archeologisch onderzoek. Wanneer er sprake is van roering van de grond zal archeologisch onderzoek plaats moeten vinden⁴. In de bijlage archeologisch onderzoek van het inpassingsplan Rijnlandroute, is geadviseerd om voor het gebied in te zetten op behoud in-situ. Indien dit niet mogelijk is, dient waarderend onderzoek plaats te vinden in de vorm van proefsleuven.

In afbeelding 3.2 is een schets van het LPG-tankstation opgenomen. Daarin is ter indicatie het vrijgegeven gebied (aangeduid met '2') en het archeologisch waardevolle gebied weergegeven. De kaart is gebaseerd op de advieskaart die behoort bij het archeologisch onderzoek ten behoeve van de Rijnlandroute⁵. Uit de kaart valt op te maken dat voor de funde-

¹ Cultuurhistorische kaart Zuid-Holland, te raadplegen op: <http://geo.zuid-holland.nl/geo-loket/html/atlas.html?atlas=chs> (geraadpleegd op 16 mei 2014).

² RAAP-RAPPORT 2795 R-net en RijnlandRoute deelgebied N206 Tjalmaweg en aansluiting A44, 21 maart 2014.

³ RAAP-RAPPORT 2795 R-net en RijnlandRoute deelgebied N206 Tjalmaweg en aansluiting A44, 21 maart 2014.

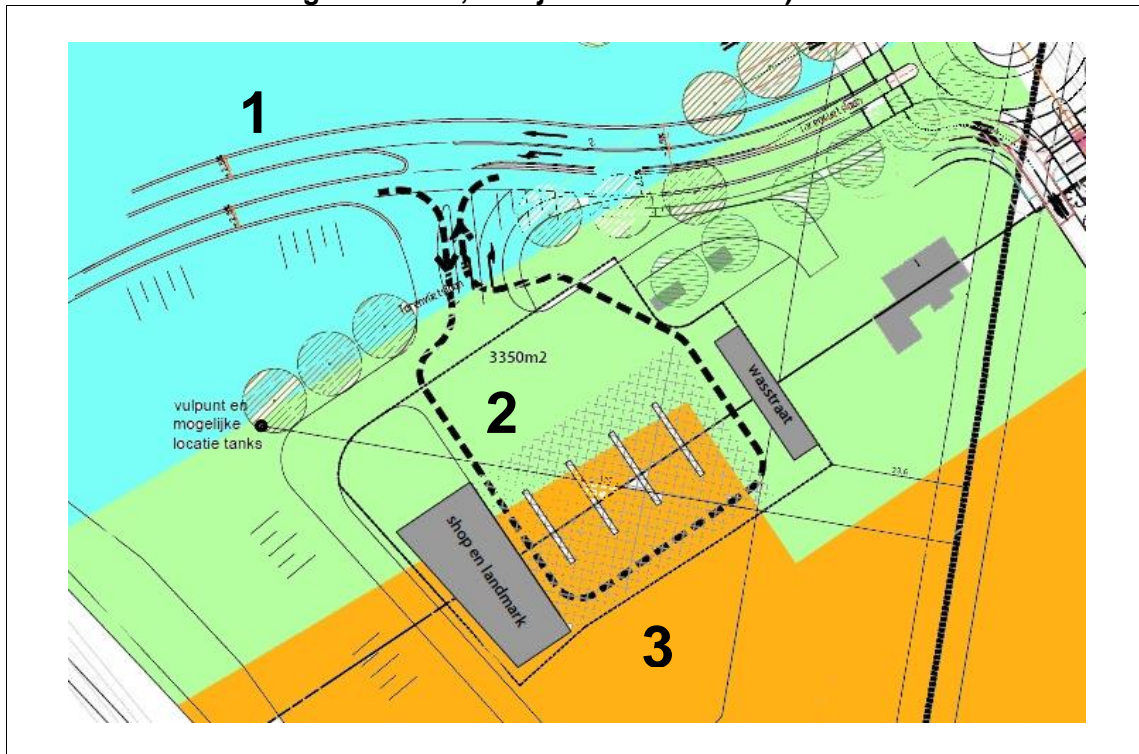
⁴ Beleidsnota Archeologie voor de gemeente Katwijk, 'Nieuwe Aandacht voor Oude Zaken', gemeente Katwijk, vastgesteld 20 december 2007.

⁵ RAAP-RAPPORT 2795 R-net en RijnlandRoute deelgebied N206 Tjalmaweg en aansluiting A44, 21 maart 2014.

ring van de winkel en de overkapping die behoren bij het tankstation, roering van de grond in archeologisch waardevol gebied (aangeduid met '3') zeer waarschijnlijk is. Voor dit gedeelte van de nieuwe locatie zal daarom waarderend onderzoek plaats moeten vinden in de vorm van proefsleuven¹.

Voor het noordelijk deel van het perceel (aangeduid met '1') wordt geadviseerd eerst verkennend bodemonderzoek te doen (zie afbeelding 3.2), waarmee bepaald wordt of vervolgonderzoek in de vorm van proefsleuven benodigd is.

Afbeelding 3.2. Indicatieve kaart archeologische waarde op de alternatieve locatie (blauw= waarderend/karterend onderzoek, groen = vrijgegeven, geen vervolgonderzoek, oranje = behoud in-situ)

* Deze kaart is bedoeld ter indicatie en is niet bedoeld als tekening op schaal.

Het gebied maakt deel uit van het archeologische gebied dat bekend staat als de Romeinse Limes. Hier is een provinciale verordening op van toepassing. Dit is een regeling voor de Romeinse Limes, die is opgenomen in de structuurvisie en de bijbehorende Verordening Ruimte van de provincie Zuid-Holland. Omdat het gebied al een onderzoeksverplichting kent, werkt de verordening niet beperkend ten opzichte van het gemeentelijk beleid.

4. CONCLUSIE

De alternatieve locatie valt deels binnen Archeologisch Waardevol Gebied Tjalmastrook Noord (monumentnummer 3072), waar sporen van bewoning gevonden zijn uit de vroege middeleeuwen. Omdat het tankstation deels binnen dit gebied valt en de fundering van de geplande constructies roering van de grond ten gevolge zal hebben, is er sprake van een verplichting tot archeologisch onderzoek. Voor het Archeologisch Waardevol gebied luidt het advies om de archeologische waarde te behouden in de grond (in-situ). Indien dit niet

¹ Geconcludeerd op basis van rapportage archeologisch onderzoek ten behoeve van de RijnlandRoute, zie noot 1.

mogelijk is, doordat de bodem verstoord wordt, zal proefsleuvenonderzoek moeten worden uitgevoerd.

Voor het noordelijk deel van het perceel wordt geadviseerd eerst verkennend bodemonderzoek te doen (zie afbeelding 3.2), waarmee bepaald wordt of vervolgonderzoek in de vorm van proefsleuven benodigd is.

Het deel dat vrijgegeven is, heeft geen nader archeologisch onderzoek. Wanneer er sprake is van een gedetailleerder ontwerp kan het exacte onderzoeksgebied in kaart gebracht worden.

Voor het onderzoek geldt het onderzoeksprotocol zoals vastgesteld in de archeologische beleidsnota van de gemeente Katwijk¹ of het nog vast te stellen nieuwe gemeentelijke beleid.

5. HET VERVOLG

Als uit bodemonderzoek blijkt dat de bodem van het perceel reeds verstoord (vrij is van archeologische waarden) is kan de grond worden vrijgegeven, en daarmee afgezien worden van vervolgonderzoek. In dat geval is de locatie vanuit het thema archeologie geschikt voor de realisatie van het tankstation.

Wanneer uit het bodemonderzoek blijkt dat de grond niet vrijgegeven kan worden, zal er verder vervolgonderzoek plaatsvinden. Als door de geplande ontwikkelingen het behoud in-situ niet mogelijk wordt geacht, kan er overgegaan worden op behoud ex-situ middels een definitieve opgraving. Daarmee worden de waarden uit de grond gehaald, maar wel behouden (behoud ex-situ). De aanwezige sporen worden gedocumenteerd.

Omdat op de locatie sprake is van archeologisch gevoelig gebied vergt het onderzoek en de bijbehorende stappen goede afstemming en overleg met het bevoegd gezag. In dit geval betreft dit de gemeente Katwijk. Bij mogelijke vervolgstappen kan, met betrekking tot de Limes-verordening², het betrekken van de provincie Zuid-Holland raadzaam zijn.

Archeologische opgravingen zijn in de praktijk veelal duur, zeker in verhouding tot een kleinschalige ingreep als een alternatieve locatie van een tankstation. Mogelijk levert de positionering van het tankstation binnen het vrijgegeven gebied een betere business case op.

6. LEEMTEN IN KENNIS

Deze quickscan is gebaseerd op bestaande onderzoeken. Daarbij kan het voorkomen dat er reeds nieuwe informatie bestaat die nog niet toegankelijk was voor dit onderzoek. Mocht er sprake zijn van bekende verstoringen in het archeologisch waardevolle gebied of nieuw beschikbaar onderzoek kunnen de conclusies anders uitvallen. Het is raadzaam om hiervoor contact op te nemen met de gemeentelijke archeoloog van de gemeente Katwijk

¹ Beleidsnota Archeologie voor de gemeente Katwijk, 'Nieuwe Aandacht voor Oude Zaken', gemeente Katwijk, vastgesteld 20 december 2007.

² Verordening Ruimte artikel 19 Limes, bijbehorend bij structuurvisie Zuid-Holland, geconsolideerd 12 maart 2014.